

Bij de onthulling van de straatnaam van J.F. van Heumen.

Mevrouw Van Heumen, dames en heren.

Vijf dagen - en de vrijheid ging verloren.

Vijf jaren - en eerst toen werd zij herboren.

Zo moeizaam triompheert gerechtigheid...

Aan dit besef zij deze grond gewijd.

Deze woorden van de dichter J.C. Bloem staan te lezen op het monument boven op de Grebbeberg in Rhenen.

Voor allen die daar gesneuveld zijn.

Vandaag staan wij hier en herdenken een van hen in het bijzonder die in de meidagen van 1940 - schoon en stralend is gelijk toen het voorjaar - zijn leven gaf voor zijn vaderland.

Het was onze dorpsgenoot en uw echtgenoot mevrouw, de heer Jacobus Franciscus van Heumen en vandaag wordt zijn naam gegeven aan een woningbouwprojekt, aan een hof waardoor zijn naam verbonden met zijn inzet in steen gebeiteld niet verloren zal gaan.

We kennen de geschiedenis uit de boekjes - op 10 mei 1940 vallen de Duitsers ons land binnen.

Op enkele plaatsen wordt geduchte tegenstand geleverd, maar de overmacht is te groot.

Op de Maasbruggen in Rotterdam en aan de Grebbelinie.

Deze laatste als een obstakel voor de verovering van Holland opdat de waterlinie zijn werk kon doen.

Maar de waterlinie is een zeventiende eeuws militair verdedigingswerk.

Honderdvijftig jaar hebben we in ons land geen vreemde overheersing gekend en we zijn niet voorbereid op zulk een modern leger.

Maar het grootste gedeelte van de soldaten doen wat zij hadden beloofd, zij verzetten zich, zij houden tijdelijk stand, maar moeten de overmacht erkennen.

Zo ook J.F. van Heumen achter zijn geschut, waarmee hij nog heel wat tegenstanders wist uit te schakelen.

Hij heeft zijn wapend bediend totdat hij fysiek werd uitgeschakeld, volkomen alleen gelaten.

Wie was J.F. van Heumen.

Bij de beantwoording van deze vraag maak ik dankbaar gebruik van de korte biografie die de oud-medewerker van de gemeente, de heer S.G. Albeda schreef.

Jacobus Franciscus van Heumen werd op 3 januari 1907 geboren te Kortenhoef.

Zijn vader was rijksveldwachter.

Hij was het vierde kind van de 10 die er in het gezin ter wereld kwamen.

Hij bezocht de lagere school in Kortenhoef en vervolgens de ambachts- school in Hilversum, waar hij het timmervak leerde.

Een van zijn medeleerlingen was de iets oudere Jacob Romviel uit 's-Graveland, verzetsmedewerker in de jaren 40-45 en later raadslid/wethouder te Ankeveen.

Een man over wie altijd nog met veel respect wordt gesproken.

Van Heumen was een sportieve man, had een positieve instelling, was enigszins opvliegend van karakter.

Toen hij opgeroepen werd voor de dienstplicht werd hij toegelaten tot de onderofficiersopleiding.

Hij was bij de huzaren en hij werd dus wachtmeester.

In de ruitersport blonk hij uit, hij behaalde overwinningen en won bekens.

Hij kwam in contact met de Olympische ruiter Pahud de Mortanges. U vertelde mij mevrouw Van Heumen afgelopen zondag nog dat u met uw man liep te wandelen en dat er enkele mannen op paarden voorbijstoven.

Een van die mannen hield stand, draaide zich om en riep uw man aan met de titel "hé wachtmeester".

Daar sprak waardering en genegenheid uit.

In de dertiger jaren werkte hij als botenbouwer. Soms moest hij ver weg op zoek naar werk omdat bijvoorbeeld een plaatselijke botenbouwer aan het Zuidereinde liever partijgenoot NSB-ers als timmerlui aan het werk had.

De opkomst van Hitler-Duitsland en de eerste oorlogsschermutselingen maakten het noodzakelijk dat men in ons land aan een stille voor-mobilisatie begon.

Jacob van Heumen werd in 1938 in Vinkeveen van zijn werk gehaald. kwam onder de wapenen om niet meer in de burgermaatschappij terug te keren.

Inmiddels heeft hij kennis gemaakt met Gerarda Hagen uit Ankeveen, Augustus 1939 wordt de algehele mobilisatie afgekondigd en in september breekt de 2de wereldoorlog uit.

Van Heumen ligt met zijn onderdeel in Barneveld en komt af en toe met verlof thuis.

Men smeedt trouwplannen, eerst zal het eind 1939 worden, maar de huwelijksvoltrekking wordt verschoven naar medio januari 1940.

Hij komt nadat hij is getrouwd nog vijf maal naar huis, de laatste keer op 30 april, de verjaardag van Prinses Juliana.

Op 8 mei is er weer alarm, de verloven worden ingetrokken, het is voor de laatste keer.

*Wij kunnen u niet meer bereiken;
Wij komen een zintuig te kort
wij leggen ons neer bij het feit dat
ge minder en minder wordt.*

*Straten houden uw namen
voor heden en morgen in stand
maar onze kinderen brengen
ze niet meer met u in verband.*

Zo sprak Ed Hoornik als overlevende van Dachau tot de doden.

*"Straten houden uw namen
voor heden en morgen in stand".*

Dat is ook de reden dat we de naam van J.F. van Heumen aan een straat of hof als u wilt, hebben gegeven.

Die naam mag niet verloren gaan opdat wij beseffen dat ook zijn dood een offer voor onze vrijheid was.

Daarom moeten we het aan kinderen blijven uitleggen
De naam in verband brengen met de geschiedenis.

Mevrouw van Heumen, dames en heren, wij zijn te gast op de tentoonstelling

van In de Gloriosa die ook een poging is om historisch besef en begrip bij te brengen.

En de aanwezigheid van Amnesty International brengt ons terug in de realiteit van vandaag.

Ook vandaag moeten we onze stem laten horen.

Tegen anti-semitisme in een plaatselijk blaadje bijvoorbeeld en tegen alle machthebbers die vandaag recht en vrijheid vertrappen.

Wij kunnen het verleden niet als een spoorwissel omleggen.

Wij kunnen het niet en wij moeten het niet doen.

*Kom vanavond met verhalen
hoe de oorlog is verdwenen
en herhaal ze honderd malen
alle malen zal ik wenen.*

(Leo Vroman)

Vreugde is er om de overwinning op onderdrukking en geweld.

Verdriet om allen die in die dagen het leven lieten.

Voor velen is dat verleden nooit meer weg te denken uit hun dagelijkse werkelijkheid.

Ook al hebben mensen het verdriet een plaats kunnen geven in hun leven de pijn blijft zei koningin Beatrix in haar kersttoespraak. Hun ervaringen zijn in hun ziel geëtst.

Zo is het ook met u mevrouw Van Heumen.

Maar wij hopen nu de naam van uw man blijvend en zichtbaar in onze dorpsgemeenschap is gevestigd dat de herinnering aan hem levend blijft.

Dat geeft troost en voldoening. Ook na 55 jaar.

Straten houden hun namen

Voor heden en morgen in stand.

Het verleden is niet vergeten, maar wel overwonnen.

Op onderdrukking volgt bevrijding en na bevrijding komt verzoening.

De enige weg voor ons is niet terugvallen op eng nationalisme maar vooruit te zien, de weg van vrede en samenwerking tussen volkeren.

Naar een wereld waar gerechtigheid heerst zonder racisme en onderdrukking, zonder haat en geweld.

Niet vergeten, opdat het niet tevergeefs is geweest, maar wel vooruit de toekomst hoe onzeker ook, tegemoet.

W.J. Kozijn.

's-Graveland, 4 mei 1995.